

ปัญหาและอุปสรรคบางประการภายใต้กฎหมายว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
ของไทยในปัจจุบัน

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2522 ก็เพื่อให้การตรวจสอบการรับจ่าย เก็บรักษาเงิน และทรัพย์สินอื่นของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจเป็นไปโดยถูกต้องและเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ แต่ในความเป็นจริง ไม่อาจมั่นใจได้ว่าในปัจจุบันการตรวจเงินแผ่นดินมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปหรือไม่ จากข่าวที่ปรากฏทางหน้าหนังสือพิมพ์ ดังนี้

"เรื่องจริง ไม่ใช่เรื่องแปลก? ว่ากันถึง ส.ต.ง. หรือ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ที่เราท่านเคยได้ยิน แต่ไม่มีโอกาสได้สัมผัสกับผลงานเท่าไรหรือรู้ทั้งรู้หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจหลายแห่งมีการทุจริตโกงกินเงินหลวงไม่รู้เท่าไรหรือต่อเท่าไร แต่เมื่อสอบไปแล้วดันสั่งกักตบอกว่าไม่จริง มีแต่แพะก็ต้องเชื่อตามเขา ว่ามีแต่แพะอย่างเดียวนั่น สรุปแล้วไม่รู้ว่าจะตั้งมาทำไมในเมื่อหน่วยงานนี้แย่ยิ่งกว่า ป.ป.ป. เสียอีก"¹

"เผยสาเหตุ ส.ต.ง. ลีนลายกรณีทุจริตเงิน อ.บ.จ. จังหวัดขอนแก่นถูก 3 ข้าราชการเลี้ยงจนงอมแล้วให้โน้ตไว้ในยามค่ำคืน พอรุ่งเช้าลืมว่าเป็นโน้ตอะไรไว้บ้าง ทำให้เงินส่วนเกินจากการจ่ายตามฎีกา 3 ข้าราชการเข้ากระเป๋ากันสบายถือเป็นเงินขาดบัญชีเลยหวานคอแรงไปโดยปริยาย"²

"ฝ่ายค้านลับแหลก ส.ต.ง. กลางสภา ซี่ที่ผ่านมากการปฏิบัติงานสุดโหลย ภัยแก่ปัญหาการทุจริตไม่ได้ ยกตัวอย่างการทุจริต ธ.อ.ส. 110 ล้านบาท คดีตั้งแต่ปีมะโว้จนปานนี้ยังไม่เสร็จสักเรื่อง ไม่ว่าจะทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย "บุญชู" ยอมรับผลงานยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เผยผลการตรวจสอบกระทรวงการคลังมีทุจริตมากที่สุด"³

¹ ดาวสยาม, นินทาชาวบ้าน, ฉบับประจำวันที่ 2 กันยายน 2535

² เดลินิวส์, ทุจริต อ.บ.จ. งามสบายกระเป๋าคง, ประจำวันศุกร์ที่ 13 พฤษภาคม 2537

³ มติชนรายวัน, ลับแหลก ส.ต.ง. กลางสภา งานสุดห่วย ดีแต่สวยสุข, ประจำวันเสาร์ที่ 14 ตุลาคม 2537

ข้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า โดยทั่วไปสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินถูกมองว่าไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน ไม่มีผลงาน สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงตำหนิมากยิ่งขึ้น หากมีข่าวการทุจริตในส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจนั้น ทำไมเรื่องอย่างนี้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจึงตรวจไม่พบปล่อยให้มีการทุจริตในหน่วยงานนั้นต่อเนื่องมาตั้งหลายปี โดยผู้ตำหนิไม่เคยยื่นพิจารณาว่าเหตุใดการทำงานของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจึงไร้ประสิทธิภาพ สาเหตุความด้อยประสิทธิภาพการตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมีอยู่หลายประการ แต่สาเหตุใหญ่ที่มีคนกล่าวถึงเสมอและไม่เคยได้รับการแก้ไขเลยมานานหลายทศวรรษแล้วคือความเป็นอิสระของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน ซึ่งมี นายบุญชู โรจนเสถียร เป็นประธาน คณะกรรมการได้เคยเสนอผลการศึกษาต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร⁴ ว่า สาเหตุที่ทำให้การตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไม่สามารถบรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ได้นั้น คือการขาดความเป็นอิสระของหน่วยงาน และมีอัตรากำลังจำกัด มีอำนาจจำกัด วิธีการตรวจสอบและการรายงานผลการตรวจสอบไม่สร้างความเที่ยงธรรมเป็นที่เชื่อถือแก่หน่วยรับตรวจและบุคคลทั่วไป

การขาดความเป็นอิสระเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ทำให้การปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินด้อยประสิทธิภาพ แต่ความไม่มีอิสระนั่นเองที่ก่อให้เกิดปัญหาข้อขัดข้องในเรื่องอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งมีทั้งปัญหาภายในหน่วยงานของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และปัญหาภายนอกสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไม่สามารถแก้ไขได้เองตามลำพัง เป็นเรื่องที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการต่อไป

การตรวจเงินแผ่นดินของไทย มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2522 กำหนดอำนาจหน้าที่การตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และมีกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินต้องปฏิบัติตาม

⁴สภาผู้แทนราษฎรที่ 5336/2532 ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2532 เรื่องการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

* เช่น พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 และที่แก้ไข ระเบียบคลัง ขอบบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมาย เป็นต้น

สาเหตุที่ทำให้การตรวจเงินแผ่นดินของไทยไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์มีดังนี้

สาเหตุที่เกี่ยวกับโครงสร้างของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินโดยตรง

1. การขาดหลักประกันความเป็นอิสระ และเป็นกลาง

สถาบันตรวจเงินแผ่นดินในประเทศต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน ไม่ว่าจะจะมีรูปแบบใด อยู่ในสถานะใดก็ตาม จะมีภาระกิจหลัก 2 ประการ

ประการแรก ภาระหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน และการจัดทำบัญชีของหน่วยรับตรวจว่าเป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบการเงินการคลังหรือไม่ (Financial Audit) ซึ่งการตรวจสอบนี้จะประกอบด้วย การตรวจสอบงบการเงิน (Financial Statement Audit) และการตรวจสอบการเงินและการปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมาย (Financial Compliance Audit)

ประการที่สอง ภาระหน้าที่ในการตรวจสอบความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความประหยัดของการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน ซึ่งมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น Performance Audit หรือ Program Result Audit หรือ Program Evaluation หรือ Management Audit เป็นต้น ส่วนของประเทศไทยใช้คำว่า Performance Audit ซึ่งหมายถึง (1) การตรวจผลที่ต้องการหรือผลประโยชน์ซึ่งกำหนดโดยรัฐสภาหรือหน่วยงานที่มีอำนาจว่าได้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้หรือไม่ (2) การดำเนินงานขององค์การ โครงการ (Program) กิจกรรมหรืองานมีประสิทธิภาพ และ (3) การดำเนินงานตามโครงการของหน่วยงานเป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องหรือไม่

เพื่อให้การปฏิบัติงานตามภาระกิจดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผล ทุกประเทศจึงต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระ และเป็นกลางของสถาบันตรวจเงินแผ่นดิน หากพิจารณาสถาบันตรวจเงินแผ่นดินภายใต้กฎหมายว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องแล้ว จะพบว่าสถาบันตรวจเงินแผ่นดินของไทยยังขาดหลักประกันความเป็นอิสระ และเป็นกลาง

ตัวอย่างของสิ่งที่บ่งชี้ให้ทราบว่าสถาบันตรวจเงินแผ่นดินของไทยยังขาดหลักประกันของความเป็นอิสระและเป็นกลาง ได้แก่

1.1 โครงสร้างของสถาบัน ซึ่งมีผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นหัวหน้าผู้บริหาร รับผิดชอบการตรวจเงินแผ่นดินแต่เพียงผู้เดียวแม้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้การแต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงานฯ ต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา⁵ ก็ตาม แต่ระบบการควบคุมการเงินแผ่นดิน โดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ปัจจุบันหาไม่ความเป็นอิสระไม่ เพราะกระทำโดยข้าราชการที่ตกอยู่ในบังคับบัญชาของฝ่ายบริหาร (โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรี) การรายงานผลการตรวจสอบของหน่วยรับตรวจซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานในสังกัดฝ่ายบริหารจะต้องรายงานต่อนายกรัฐมนตรีก่อนให้นายกรัฐมนตรีนำเสนอต่อรัฐสภา⁶ การบริหารงานของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและสั่งการของนายกรัฐมนตรี ในทางปฏิบัตินายกรัฐมนตรีมักจะมอบหมายให้รองนายกฯหรือบางรัฐบาลจะมอบให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีควบคุมกำกับดูแลแทนทั้งหมดทำให้อาจถูกแทรกแซงได้ง่าย โดยเฉพาะกรณีที่อำนาจการบริหารสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินขึ้นอยู่กับบุคคลคนเดียว ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ มีฐานะเป็นข้าราชการพลเรือนสังกัดฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติไม่อาจก้าวเข้าไปสั่งการได้ ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินแห่งสหรัฐอเมริกาและอังกฤษมีผู้อำนวยการรับผิดชอบการตรวจเงินแผ่นดินแต่เพียงผู้เดียวก็จริง แต่เป็นหน่วยงานสังกัดรัฐสภา ตรวจสอบงานด้านต่าง ๆ ของฝ่ายบริหารได้ตามดุลพินิจของตนเองหรือตามที่สมาชิกแห่งรัฐสภาร้องขอ ฝ่ายบริหารซึ่งเป็นหน่วยรับตรวจไม่มีอำนาจมาควบคุมกำกับดูแลหรือสั่งการใด ๆ อันเป็นการก้าวท้าวจนขาดความเป็นอิสระ ในประเทศฝรั่งเศส สถาบันตรวจเงินแผ่นดินเป็นศาล ไม่เป็นหน่วยงานของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติ แต่มีบทบัญญัติให้รัฐสภา⁶ร้องขอให้ตรวจสอบส่วนราชการใดๆ เป็นกรณีพิเศษได้ รัฐธรรมนูญของฝรั่งเศสบัญญัติให้ศาลตรวจเงินแผ่นดินช่วยเหลือทั้งรัฐบาลและรัฐสภา จึงทำให้ศาลตรวจเงินแผ่นดินมีหลักประกันความเป็นอิสระและเป็นกลางค่อนข้างมาก

⁵พระราชบัญญัติการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2522, มาตรา 6

⁶เรื่องเดียวกัน, มาตรา 15

ส่วนประเทศญี่ปุ่น แม้จะเป็นหน่วยงานบริหาร แต่ก็มีความหมายรับรองความเป็นอิสระของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจากคณะรัฐมนตรี⁷ และยังมีรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นกำหนดอำนาจของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไว้เป็นหลักประกันทำให้มีความเป็นอิสระและเป็นกลางมาก รูปแบบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินญี่ปุ่นมีคณะบุคคลคือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินรับผิดชอบการตรวจเงินแผ่นดิน รัฐสภาไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องขอให้ตรวจสอบเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะได้ การตัดสินใจจะตรวจสอบเรื่องใด เป็นอำนาจของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ทำให้รัฐบาลหรือรัฐสภาไม่อาจใช้อำนาจแทรกแซงได้ การปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินญี่ปุ่น จึงมีความเป็นอิสระและความเป็นกลาง ช่วยเหลือดูแลการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน และให้บริการทั้งรัฐบาลและรัฐสภาอย่างเท่าเทียมกัน

1.2 วิธีการแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่งค่าตอบแทนและการพ้นจากตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินซึ่งเป็นผู้บริหารหัวหน้าสำนักงานฯ ไม่ได้มีการกำหนดไว้เป็นพิเศษ การแต่งตั้งเพียงระบุว่าต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา แต่การถอดถอนมิได้บัญญัติไว้ว่าต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา แต่เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนซึ่งอาจถูกโยกย้าย ถอดถอน โดยฝ่ายบริหารเมื่อใดก็ได้ แม้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาในอดีต ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะไม่เคยถูกฝ่ายบริหารโยกย้ายถอดถอนจากตำแหน่งก่อนหมดวาระเกษียณอายุราชการก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่หลักประกันว่าฝ่ายบริหารจะไม่ใช้อำนาจทางการเมืองเข้าแทรกแซงการแต่งตั้งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ เพราะตามกฎหมาย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทน มีอำนาจเสนอชื่อผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินให้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบก่อนนำเข้าสู่สภา⁸ ผู้มีอำนาจในการควบคุมกำกับดูแลสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน อาจเข้าแทรกแซงความเป็นอิสระและเป็นกลางของผู้ดำเนินการในการ

⁷The Board of Audit Law 1947 section 1

⁸พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534, มาตรา 12 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535, มาตรา 52 (1)

บริหารงานภายในสำนักงานได้ไม่ยากนัก^๑

ในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น การแต่งตั้งและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารหัวหน้าสำนักงานทำได้โดยความเห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ เมื่อมีความประพฤติที่เสื่อมเสียหรือไร้ความสามารถ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งกำหนดไว้นานถึง 15 ปี และ 7 ปี โดยจะปลดเกษียณเมื่ออายุ 70 ปี และ 65 ปี ตามลำดับ และยังกำหนดค่าตอบแทนไว้ในกฎหมายเป็นกรณีพิเศษส่วนประธานศาลตรวจเงินแผ่นดินของฝรั่งเศส มีความเป็นอิสระและเป็นกลางมากเพราะเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการ จะไม่มีการโยกย้ายออกจากตำแหน่งจนกว่าจะเกษียณอายุเมื่อ 70 ปี ส่วนผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารหัวหน้าสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินของอังกฤษไม่มีกำหนดระยะเวลาเกษียณอายุ

1.3 การขาดความเป็นอิสระทางการเงิน

กฎหมายว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินของไทยและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ยังไม่เปิดโอกาสให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเสนองบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อรัฐสภาโดยตรง กล่าวคือสำนักงานงบประมาณซึ่งเป็นหน่วยงานของฝ่ายบริหารและเป็นหน่วยรับตรวจของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจพิจารณาคำขอเสนองบประมาณรายจ่ายประจำปีของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินโดยสามารถปรับลด หรือเปลี่ยนแปลงงบประมาณรายจ่ายของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ก่อนนำเสนอรัฐสภา

^๑ในสมัยที่นายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้รับมอบหมายให้นายไชยศิริฯ สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีสำหรับสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินนั้น ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้มี คำสั่งที่ 280/2533 ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2533 โยกย้ายข้าราชการผู้หนึ่งซึ่งดำรงตำแหน่งพนักงานตรวจเงินแผ่นดิน 6 จากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 5 จ.อุบลราชธานี ไปดำรงตำแหน่งและระดับเดิมที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 11 จ.นครศรีธรรมราช ทั้ง ๆ ที่ข้าราชการผู้นั้นมิได้ขอย้ายและมีครอบครัวอาศัยอยู่ใน จ.อุบลราชธานี การกระทำดังกล่าวเป็นที่ทราบกันดีในหมู่ข้าราชการสำนักงานฯ ที่ 5 จ.อุบลราชธานีว่า สามียของข้าราชการผู้ถูกย้ายนั้นเป็นหัวหน้าคณะให้กับ ส.ส.ฝ่ายตรงข้ามกับนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ (นายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ เป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี)

และก่อนคณะกรรมการพิจารณาการพิจารณาจ่ายประจำปี สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไม่มีโอกาสเข้าไปชี้แจงเหตุผลในการขอใช้งบประมาณในรัฐสภา คงชี้แจงผ่านคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎร เช่นเดียวกับกรณีของส่วนราชการทั่วไป ทำให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝ่ายบริหารและสำนักงานประมาณซึ่งเป็นหน่วยรับตรวจโดยทางอ้อม เมื่อมีการปรับลดเงินงบประมาณย่อมมีผลกระทบต่อแผนการปฏิบัติงานของสำนักงานฯ ทำให้ไม่เป็นอิสระในการวางแผนการตรวจสอบ โดยเฉพาะกิจกรรมหรือโครงการตรวจสอบใดที่ฝ่ายบริหารไม่ประสงค์จะให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอาจใช้วิธีแทรกแซงทางอ้อม โดยใช้สำนักงานประมาณเป็นเครื่องมือ

1.4 การขาดความเป็นอิสระทางการบริหารบุคคล

เนื่องจากบุคลากรของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นข้าราชการพลเรือน การคัดเลือก บรรจุ แต่งตั้ง หรือการขยายอัตราขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานของฝ่ายบริหาร สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และเป็นหน่วยรับตรวจของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไม่สามารถคัดเลือกบุคลากรโดยกำหนดความรู้ความสามารถแตกต่างจากระเบียบหรือกฎ ก.พ. ได้ ซึ่งต่างกับสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินแห่งสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และฝรั่งเศส ซึ่งมีความอิสระอย่างมากในการเลือกสรรบุคลากรของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ทำให้ได้ผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานในหน้าที่และสามารถรับบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาจากหลาย ๆ สาขาวิชาชีพ ในกรณีของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินของไทย เดิม ก.พ. กำหนดตำแหน่งให้เฉพาะผู้จบการศึกษาด้านการบัญชีเป็นหลัก สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินพยายามต่อสู้เพื่อให้สามารถรับบุคลากรสาขาอื่น เช่น นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ฯลฯ แต่ปัจจุบันสำนักงาน ก.พ. ยังไม่เห็นความจำเป็น คงให้เปิดรับเพิ่มเติมได้เพียงบางสาขาได้แก่ นิติศาสตร์ และ เศรษฐศาสตร์ นอกนั้นจะเป็นผู้จบการศึกษาด้านพาณิชย์ศาสตร์ บริหาร และนักบัญชีเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันข้าราชการของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีเพียง 40 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ของอัตรากำลังที่มีอยู่ ในจำนวนนี้เป็นข้าราชการระดับผู้บริหารของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพียง 7 คน สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเคยมีข้าราชการระดับปริญญาเอกเพียง 2 ท่าน

เท่านั้น โดยได้รับทุนรัฐบาลจากการจัดสอบแข่งขันของสำนักงาน ก.พ.ตามความต้องการของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน แต่ทั้ง 2 ท่าน ได้กลับมาปฏิบัติงานในสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพียงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น

2. การจัดการของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไม่ เป็นไปตามหลัก กฎหมายปกครอง เพราะขาดการล่วงคุลอานาจการชี้ขาดภายใน องค์กร

กฎหมายว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินของไทยในปัจจุบันรวมอำนาจ เบ็ดเสร็จไว้ที่ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินซึ่งเป็นผู้บริหารหัวหน้าสำนักงาน แต่เพียงผู้เดียว การวินิจฉัยพิจารณาผลการตรวจสอบเฉพาะเรื่อง* ว่าเป็นเพียง การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย¹⁰ หรือเป็นเรื่องที่น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือไม่¹¹ นั้น ผู้มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการคือผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพราะรูปแบบของ สถาบันตรวจเงินแผ่นดินของไทยเป็นรูปแบบที่มีผู้บริหารหัวหน้าสำนักงานรับผิดชอบ การตรวจเงินแผ่นดินของรัฐแต่เพียงผู้เดียว

ในระยะแรกๆ ในการใช้พระราชบัญญัติการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2522 ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะนำเรื่องการตรวจสอบเฉพาะ เรื่องที่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าเป็นเรื่องไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือน่าเชื่อว่าเป็นการ ทุจริต เข้าหารือในคณะกรรมการที่ปรึกษาของผู้อำนวยการสำนักงาน¹² เพื่อขอ มติที่ประชุมก่อนการวินิจฉัยชี้ขาด การปฏิบัติดังกล่าวเป็นเพียงระเบียบปฏิบัติภายใน ไม่มีอำนาจผูกพันตามกฎหมายที่ผู้อำนวยการสำนักงานฯ จะต้องปฏิบัติตามเหมือนมติ ของที่ประชุมคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินของประเทศญี่ปุ่น ปัจจุบันผู้อำนวยการ สำนักงานฯ ได้ยกเลิกการประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาแล้วคงมีแต่การประชุมปรึกษาหารือหรือขอราชการตามปกติเป็นครั้งคราวเท่านั้น ซึ่งต่างจากพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะ

¹⁰พระราชบัญญัติการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2522, มาตรา 13

¹¹เรื่องเดียวกัน, มาตรา 14

¹²คำสั่งสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินที่ 1/2522 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการ ที่ปรึกษาของผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน สั่ง ณ วันที่ 8 มีนาคม 2522

* เดิมใช้คำว่า การตรวจสอบสืบสวน

กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.2476 ที่มอบอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดการตรวจสอบบัญชี และแสดงความเห็นในเรื่องที่สำคัญ ๆ แก่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ค.ต.ง.)¹³ ซึ่งประกอบด้วยกรรมการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งเทียบเท่าตำแหน่งหัวหน้ากอง¹⁴ (ข้าราชการชั้นเอกในขณะนั้น) อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.2476 ก็มีข้อบกพร่องบางประการเช่น

2.1 กำหนดให้การตรวจสอบบัญชีและเอกสารใด ๆ ที่ปรากฏว่าบัญชีไม่ถูกต้องและเป็นการทุจริต ประธานต้องเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินวินิจฉัยชี้ขาดทุกเรื่องซึ่งทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการปฏิบัติงาน

2.2 กรรมการหลายท่านซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญการตรวจสอบและเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการตรวจสอบ ได้รับการแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคมากขึ้น

2.3 กรรมการทุกคนมีฐานะเป็นข้าราชการของสำนักงานเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของประธานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ย่อมขาดความเป็นอิสระและเป็นกลางในการแสดงความเห็นเพราะการลงมติวินิจฉัยไม่มีกฎหมายให้ลงมติลับเหมือนการเลือกกรรมการ การที่คณะกรรมการมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดจึงไม่ต่างอะไรกับการให้อำนาจแก่ผู้บริหารหัวหน้าสำนักงานเพียงผู้เดียว เช่น กฎหมายว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินในปัจจุบันเท่าใดนัก

พระราชบัญญัติการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.2522 เป็นการรวมอำนาจมาอยู่ที่ผู้อำนวยการสำนักงานฯแต่เพียงผู้เดียวทุกเรื่อง ส่วนดีคือมีความคล่องตัวในการสั่งการและการกำกับดูแล มีความเป็นเอกภาพ แต่สิ่งที่ขาดหายไปคือไม่มีการถ่วงดุลอำนาจการชี้ขาดภายในองค์กร (Check and Balance) ขาดกลไกการควบคุมซึ่งกันและกันในแต่ละขั้นตอนการสอบสวน การสอบทานของพนักงาน

¹³พระราชบัญญัติว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.2476, มาตรา 5 (1), (2), (3), (4), และ มาตรา 12 วรรค 2

¹⁴กฎ ก.พ.ฉบับที่ 44 (พ.ศ.2497) ว่าด้วยการเทียบตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในสำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

งานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินที่กระจายอยู่ในกองและสำนักงานภูมิภาคต่างๆ ไม่อาจรับรองได้ว่าเป็นไปอย่างรอบคอบ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน แม้ว่าสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาบัตรสนเท่ห์และหลักเกณฑ์ในการสั่งการ¹⁵ แต่ก็ เป็นเพียงหลักเกณฑ์กว้างๆ การกลั่นกรอง เรื่องร้องเรียนว่าจะรับไว้พิจารณาหรือไม่รับพิจารณาก่อนขึ้นทะเบียนรับเรื่องดังกล่าวไว้สอบสวนต่อไป นั้น ผู้ตรวจสอบสามารถใช้อำนาจดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางเพราะ ไม่มีการกำหนดวิธีดำเนินงานหรือวิธีพิจารณาในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจนเหมือนกฎหมาย ป.ป.ป.¹⁶ ก่อให้เกิดความไม่มั่นใจแก่ผู้ถูกร้องเรียนว่าจะได้รับความเป็นธรรมโดยทั่วหน้าหรือไม่

มีหลายเรื่องที่น่าสนใจหรือกรณีศึกษาของกองตรวจสอบพิเศษ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสอบสวนมีความเห็นแย้งกับผู้ตรวจสอบเจ้าของเรื่อง โดยมิได้ให้เหตุผลโต้แย้งที่ชัดเจน และไม่ได้ส่งเรื่องคืนให้ผู้ตรวจสอบทราบเพื่อทบทวนหรือหาเอกสารเพิ่มเติมอีกทั้งยังปล่อยเวลานับนานจนน่าสงสัย เช่น เรื่องการขายที่ดินของหน่วยงานแห่งหนึ่งมีพฤติการณ์ไม่สุจริต คณะผู้ตรวจสอบมีความเห็นว่าเป็นการขายที่ดินโดยไม่สุจริตทำให้รัฐเสียประโยชน์ เป็นเงิน 7,105,000 บาท เห็นควรแจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีและส่งเรื่องเข้ากองตรวจสอบพิเศษ เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2533 กองตรวจสอบพิเศษพิจารณาแล้วเห็นควรยุติเรื่อง โดยให้เหตุผลว่าการขายที่ดินเป็นไปตามมติคณะกรรมการจึงชอบแล้ว เสนอผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2537 กองตรวจสอบพิเศษใช้เวลาสอบสวนนานถึง 3 ปี 7 เดือนเรื่องนี้ท่านรองผู้อำนวยการฯ ท่านหนึ่งได้ให้เหตุผลว่ามติคณะกรรมการดังกล่าวน่าจะ ไม่ชอบ เพราะเป็นการทำหนังสือเวียนขอความเห็น

¹⁵ คำสั่งสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ที่ 48/2531 เรื่องหลักเกณฑ์การพิจารณาบัตรสนเท่ห์และข่าวหรือเรื่องราวในหนังสือพิมพ์ สั่ง ณ วันที่ 23 มีนาคม 2531

¹⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 20, 21, 21 ทวิ และ 21 ตรี

*กองตรวจสอบพิเศษมีหน้าที่สอบสวนงานตรวจสอบเฉพาะเรื่องที่มีพฤติการณ์ไม่สุจริต แล้วเสนอความเห็นให้ ผอ.สตง.สั่งการ การสอบสวนกระทำโดยนิติกรหรือนักวิชาการ (ด้านกฎหมาย)

จากกรรมการในเวลาทีกรรมการอีก 3 ท่าน ไปต่างประเทศ และไม่ให้ความเห็นชอบในเรื่องดังกล่าวเสีย 1 ท่าน ราคาขายก็ต่ำมากจนคณะกรรมการประกวดราคาขายได้ยกเลิกการประกวดราคาไปแล้ว แต่ประธานกรรมการกลับรับเรื่องมาเวียนขอมติที่ประชุม แต่การพิจารณาล่าช้ามากไปควรประการใดโปรดพิจารณา เมื่อเรื่องถึงผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจึงยุติเรื่องคงเป็นเพราะลวงเลยเวลามากมาแล้ว เมื่อเรียกคณะผู้ตรวจสอบไปสอบถามในเวลากระชั้นชิดก็ไม่อาจจำเรื่องเดิมได้เพราะคณะผู้ตรวจสอบได้เปลี่ยนมาหลายคนแล้ว

ผู้เขียนเห็นว่ากระบวนการตรวจสอบและสอบทานเรื่องเฉพาะ แม้จะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาบัตรสนเท่ห์และหลักเกณฑ์การสั่งการมีการสอบทานรายงานก่อนเสนอผู้มีอำนาจสั่งการ แต่เป็นการสอบทานโดยบุคคลคนเดียว ไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน เจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ระดับผู้ตรวจสอบหรือผู้สอบสวนเบื้องต้น หัวหน้าสายตรวจ หัวหน้าฝ่าย ผู้อำนวยการกองหรือผู้อำนวยการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาค และผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน มีโอกาสใช้อำนาจในทางมิชอบ (ABUSE OF POWER) ได้ง่าย การแสดงความเห็นหรือการรายงานผลการตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินขาดความโปร่งใส (TRANSPARENCY) ผลกระทบคือรายงานผลการตรวจสอบหรือความเห็นของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินขาดความน่าเชื่อถือจากหน่วยงานทั้งของฝ่ายบริหารและจากรัฐสภารวมถึงประชาชนโดยทั่วไป

สาเหตุแวดล้อมอื่น ๆ

1. ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ เกณฑ์และมาตรฐานการบัญชีสำหรับส่วนราชการแลรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้หน่วยรับตรวจนำไปปฏิบัติ และไม่มีส่วนร่วมในการพิจารณาระเบียบหรือกฎหมายการคลังที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

เนื่องจากงานตรวจสอบบัญชีเป็นงานตรวจสอบการปฏิบัติกรรับ - จ่ายเงินของผู้อื่น ซึ่งเป็นการตรวจสอบการบันทึกบัญชีตามหลังเหตุการณ์ และตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีของหน่วยรับตรวจ การตรวจบัญชีจะได้ผลเพียงใด นอกจากจะมีวิธีการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพสูง มีบุคลากรที่มีคุณภาพแล้ว ยังต้องขึ้นอยู่กับวิธีการบัญชีที่ดีด้วย การตรวจบัญชีจึงจะมีประสิทธิภาพ

ที่สูงได้ พระราชบัญญัติการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.2522 เพียงแต่กำหนดหน้าที่ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบบัญชีของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ได้เท่านั้น ซึ่งต่างกับกฎหมายว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินของสหรัฐอเมริกาที่ให้อำนาจผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไว้อย่างกว้างขวาง เช่น นอกจากอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบแล้ว ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจเกี่ยวกับการวางหลักเกณฑ์ และมาตรฐานการบัญชีให้หน่วยราชการ และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ปฏิบัติให้เป็นไปตามแบบแผนที่กำหนดไว้ อำนาจการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบ และวิธีการเกี่ยวกับการบัญชีของหน่วยราชการต่าง ๆ การกำหนดให้ส่วนราชการมีผู้ตรวจสอบภายในตรวจสอบ และรายงานผลการตรวจสอบให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินทราบอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้มีส่วนสำคัญอย่างมากที่ทำให้การตรวจสอบบัญชีของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินแห่งสหรัฐอเมริกาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวางกฎเกณฑ์วิธีปฏิบัติงานด้านบัญชี แม้แต่การออกระเบียบซึ่งมีผลถึงการปฏิบัติงานในหน้าที่ของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไม่มีส่วนรับรู้ก่อน เช่น กระทรวงการคลังจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา¹⁷ ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ข้อ (2) กำหนดให้โรงเรียนจัดทำรายงานการรับ-จ่ายเงินส่งให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบเป็นรายไตรมาส การจัดตั้งกองทุนกระทรวงการคลังจะกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติและกำหนดให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบ ระเบียบดังกล่าวของกระทรวงการคลัง เป็นการเพิ่มภาระหรือเพิ่มงานให้แก่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมากขึ้น โดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไม่มีส่วนร่วมในการพิจารณาระเบียบวิธีปฏิบัติซึ่งจะมีผลต่อหน้าที่ของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินต่อไป ต่างกับสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินของประเทศญี่ปุ่น จะได้รับร่างกฎหมาย (Prior notice) ของรัฐบาลเพื่อขอความเห็นจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ในบรรดากฎหมายที่เกี่ยวกับการบัญชีและการเงินของรัฐ ในกรณีที่สงสัยว่าจะมีผลต่อการบริหารงบประมาณในหน้าที่

¹⁷พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535 (วารสารกรมบัญชีกลาง, ปีที่ 3 พ.ค.-มิ.ย.2537), หน้า 580-583

ของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน¹⁸

ในอดีต รัฐมนตรีกระทรวงการคลังเคยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 21 (2) แห่งพระราชบัญญัติวิธีซึ่งงบประมาณ พ.ศ.2502 โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีได้กำหนดระเบียบเบิกจ่ายเงินจากคลัง พ.ศ.2502 ซึ่งมีบทบัญญัติกำหนดให้ ส่วนราชการจัดส่งงบเดือนใบสำคัญให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นประจำทุกเดือน และต่อมาในปี พ.ศ.2520 กำหนดเพิ่มเติมว่าเมื่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบแล้ว ให้ประทับตราหรือปรุ เจาะหลักฐานการจ่ายนั้น เพื่อให้เป็นที่สังเกตมิให้สามารถนำมาใช้เบิกจ่ายเงินได้อีกต่อไปแล้วส่งคืนให้ส่วนราชการผู้เบิก¹⁹

ข้อบัญญัติดังกล่าวทำให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานและขาดการพัฒนาบทบาท ทำให้เกิดความด้อยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพราะต้องใช้อัตรากำลังส่วนใหญ่ไปกับงานตรวจรับ จัดเก็บงบเดือน และประทับตราใบสำคัญ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้พยายามขอให้กระทรวงการคลังยกเลิกหรือแก้ไขข้อความดังกล่าว แม้จะมีการยกเลิกระเบียบเบิกจ่ายเงินจากคลัง พ.ศ.2502 และบัญญัติระเบียบเบิกจ่ายเงินจากคลัง พ.ศ.2505 และ พ.ศ.2520 ขึ้นใหม่²⁰ บทบัญญัติดังกล่าวก็ยังไม่ได้รับการพิจารณาแก้ไขแต่อย่างไร จนกระทั่งปี 2526 จึงประสบผลสำเร็จโดยกระทรวงการคลังได้แก้ไข ให้เป็นไปตามที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเสนอ คือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะยกเว้นให้ ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจจัดส่งเพียงหนึ่งฉบับเดือน สำหรับหลักฐานการจ่ายให้ เก็บรักษาไว้ที่หน่วยงานจนกว่าสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะตรวจสอบเสร็จก็ได้²¹ และ วิธีปฏิบัติในการตรวจสอบเพื่อให้เป็นที่สังเกต มิให้นำหลักฐานการจ่ายที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบแล้วมาใช้เบิกจ่ายได้ต่อไป ให้เป็นไปตามที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินกำหนด²²

¹⁸COUNTRY PAPER Sub Theme 1 AUDIT MANDATE AND RESOURCE CONSIDERATIONS หน้า 52

¹⁹ระเบียบเบิกจ่ายเงินจากคลัง พ.ศ.2520 ข้อ 68

²⁰หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0502/50557 ลงวันที่ 30 กันยายน 2526 เรื่องระเบียบเบิกจ่ายเงินจากคลัง พ.ศ.2520 ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2526)

²¹ระเบียบเบิกจ่ายเงินจากคลัง พ.ศ.2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ 68

²²เรื่องเดียวกัน, ข้อ 71

การที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไม่มีส่วนร่วมในการพิจารณาระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ทำให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจแทรกแซงการปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ง่ายจนขาดความเป็นอิสระในการกำหนดแนวทางวิธีปฏิบัติงาน และการพัฒนาการตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพ หากเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจัดตั้งสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเมื่อปี พ.ศ. 2464 (ค.ศ. 1921) การปฏิบัติงานตรวจสอบในระยะแรกจะตรวจสอบใบสำคัญเช่นเดียวกับสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินของไทย แต่ต่อมาเมื่อ ปี พ.ศ. 2517 (ค.ศ. 1974) ระยะเวลาเพียง 53 ปี สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินแห่งสหรัฐอเมริกาก็สามารถพัฒนางานตรวจสอบจาก การตรวจสอบใบสำคัญไปสู่การตรวจสอบการประเมินโครงการ ได้สำเร็จและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะกฎหมายว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินและกฎหมายอื่น ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้โอกาสสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินแห่งสหรัฐอเมริกาสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระและเป็นกลางได้อย่างแท้จริงนั่นเอง

2. ความบกพร่องของระเบียบ และหลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่งของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และการขาดองค์การที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบทางแพ่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มาตรการลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายการคลังเพื่อหาตัวผู้รับผิดชอบในทางแพ่งมีระเบียบความรับผิดชอบของข้าราชการในทางแพ่ง²³ ระเบียบดังกล่าวให้อำนาจส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อหาตัวผู้รับผิดชอบในทางแพ่งกรณีเกิดความเสียหายทางการเงิน และหากพบว่ามีความผิดทางอาญาก็ส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการฟ้องร้องต่อไป หรือหากเจ้าหน้าที่ไม่ยินยอมรับผิดชอบใช้ความเสียหายก็ให้ดำเนินการส่งฟ้องศาลในกรณีละเมิด ในขั้นนี้ถือว่าศาลไทยได้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมการใช้จ่ายเงินเพื่อหาทางนำเงินของแผ่นดินคืนมาและลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการเงินของรัฐ

²³ หนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี คำนวณ ที่ นร 155/2503 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2503 เรื่องความรับผิดชอบของข้าราชการในทางแพ่ง

จากการศึกษาพบว่า ศาลไทยควบคุมเฉพาะการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายที่เป็นการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการเงินของรัฐทั้งที่เป็นการลงโทษเจ้าหน้าที่การเงินหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกระทำผิดตามกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา ส่วนความผิดที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายการคลังอันได้แก่ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ.2502 นั้น ในการฟ้องร้องมักจะไม่ได้อำนาจให้จำเลยรับผิดชอบตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ ทั้ง ๆ ที่เป็นการปฏิบัติผิดกฎหมายดังกล่าว ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ 1306/2515²⁴ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร โจทก์ นายเป็รื่อง กับพวกจำเลย

ปลัดจังหวัด จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้รักษาราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัด ได้สั่งอนุญาตให้จำเลยที่ 2 ผู้ช่วยเสมียนตราจังหวัดยืมเงินขององค์การบริหารส่วนจังหวัดไปทดลองจ่ายเกี่ยวกับกิจการทางหลวงจังหวัดพิจิตร โดยที่จำเลยที่ 1 ไม่มีอำนาจสั่งอนุญาตเพราะตามระเบียบ²⁵ จะให้ยืมได้ต่อเมื่อเป็นการจำเป็นและมีโครงการอยู่แล้ว เป็นการก่อนนี้โดยไม่มีงบประมาณ ผิดระเบียบวิธีการงบประมาณและการคลัง จำเลยที่ 1 มิได้ตรวจสอบผลงานและไม่เร่งรัดสะสางใบยืมไม่เรียกใบสำคัญจ่ายจากจำเลยที่ 2 เป็นเหตุให้จำเลยที่ 2 ยักยอกเอาเงินไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยทั้งสองใช้เงินดังกล่าวแก่โจทก์ จำเลยต่อสู้คดีว่าฟ้องโจทก์ขาดอายุความแล้ว

ศาลชั้นต้นเห็นว่าฟ้องโจทก์ไม่ขาดอายุความ จึงพิพากษาให้จำเลยใช้เงิน 48,825 บาท พร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์ ส่วนศาลอุทธรณ์เห็นว่าคดีโจทก์ขาดอายุความแล้ว พิพากษากลับให้ยกฟ้อง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ปัญหาในเบื้องต้นว่าโจทก์ได้รู้ถึงความละเมิดและตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนตั้งแต่เมื่อใด ปรากฏว่าโจทก์ได้มีหนังสือแจ้งแก่จำเลยที่ 1 ว่าจำเลยที่ 1 ให้ยืมเงินไปโดยไม่มีเงินงบประมาณและโครงการ จึงไม่ชอบด้วยระเบียบ ต้องถือว่าโจทก์ได้รู้ตัวผู้ที่พึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน

²⁴อนันต์ เขียรถาวร, ความหมายในทุจริต, (วารสารตรวจเงินแผ่นดิน เล่มที่ 28 ปีที่ 5 กรกฎาคม 2526), หน้า 67 - 68

²⁵ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การจ่ายเงิน การฝากเงินการเก็บรักษาเงินและการตรวจเงินองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2531, ข้อ 67

ตั้งแต่วันที่ 12 กันยายน 2504 โจทก์มาฟ้องคดีเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2506
เกินกำหนด 1 ปี คดีโจทก์จึงขาดอายุความ พิพากษายืน

โจทก์ยกข้อขึ้นอ้างว่าได้มีหนังสือสอบถามจำเลยที่ 1 ว่าจะยอมใช้หรือไม่ เพราะถ้าไม่ยอมใช้ต้องตั้งกรรมการสอบสวนตามมติคณะรัฐมนตรี และอาจจะมีผู้อื่นต้องรับผิดชอบด้วย เป็นข้ออ้างที่ไม่อาจยกขึ้นมาขยายอายุความสิทธิเรียกร้องจะอ้างว่าต้องรอให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินตรวจบัญชีเสียก่อนเพื่อเริ่มนับอายุความตั้งแต่รู้จำนวนเงินที่จะต้องชดเชยให้ได้ไม่

เมื่อเกิดความเสียหายด้านการเงินแก่ทางราชการ ส่วนราชการจะต้องตั้งกรรมการขึ้นรับดำเนินการสอบสวนหาตัวผู้ที่จะร่วมรับผิดชอบในทางแพ่ง โดยไม่ต้องรอคดีอาญาที่จะฟ้องผู้กระทำผิดโดยตรง เมื่อกรรมการสอบสวนได้ตัวผู้กระทำผิดแล้ว ข้าราชการบางรายอาจจะมี ความผิดจริง และเห็นแก่ทางราชการก็จะทำสัญญารับสภาพหนี้ชดเชยให้แต่โดยดี แต่ถ้าข้าราชการผู้นั้นบิดพลิ้วจะโดยเห็นว่าไม่ใช่ความรับผิดชอบของตนเองโดยตรง หรือเพราะรู้ถึงอายุความฟ้องร้องพยายามประวิงเวลาไม่ยอมรับสภาพหนี้ เมื่อหน่วยงานนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลก็ยกเอาเรื่องอายุความขึ้นต่อสู้และผลแห่งคดีที่มีอยู่ก็ปรากฏว่าหลายรายศาลยกฟ้องเพราะขาดอายุความและบางคดีก็พ้นความรับผิดชอบไปเพราะเหตุอื่น ส่วนผู้ที่ไม่สู้คดีก็ต้องรับผิดชอบชดเชยไปตามสัญญา ทั้งที่ข้อเท็จจริงเป็นไปในทำนองเดียวกัน ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ข้าราชการที่ไม่รู้กฎหมาย

หลักในเรื่องความรับผิดชอบทางแพ่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประเทศไทยเรานำหลักกฎหมายเอกชนมาใช้ทุกชั้นตอนอย่างเคร่งครัด เมื่อผลการสอบสวนหาตัวผู้รับผิดชอบทางแพ่งปรากฏว่ามีข้าราชการต้องรับผิดชอบหลายคนในความเสียหายจำนวนเดียวกัน ศาลจะถือว่าข้าราชการเหล่านั้นทุกคนต้องรับผิดชอบในความเสียหายร่วมกัน และแทนกันในฐานะลูกหนี้ร่วม เพราะถือว่าเป็นหนี้ที่ไม่อาจแบ่งแยกได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 291,301 ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียคืออาจทำให้บางคนต้องรับผิดชอบในความเสียหายเกินกว่าความผิดของเขา เช่นกรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1436/2531²⁶ กรมตำรวจโจทก์ จ.ส.ต.เหมือน นามวิเศษ กับพวก จำเลย จำเลยที่ 4 มีตำแหน่งเป็นผู้กำกับตำรวจภูธร ย่อมต้องมีหน้าที่รับผิดชอบงานใน

²⁶อนันต์ เขียรถาวร คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของ ส.ต.ง., เล่ม 2, หน้า 19

หน่วยงานของตนที่มีหน้าที่ควบคุมอยู่ แม้จะมอบหมายหน้าที่การเงินให้จำเลยที่ 3 ดูแลแทน จำเลยที่ 4 ก็ยังต้องมีหน้าที่ดูแลมิให้เกิดความเสียหาย เมื่อจำเลยที่ 4 ปลดปล่อยละเลยไม่ปฏิบัติตามระเบียบการเก็บรักษาเงิน โดยไม่เก็บรักษาบัญชีไว้กับตน กลับมอบให้จำเลยที่ 3 ซึ่งมีหน้าที่ถือบัญชีอยู่ 1 ดอกแล้ว ให้ถือบัญชีแทนตนอีก 1 ดอก เป็นการเปิดช่องให้มีการยกยอกเงินได้สะดวกขึ้น ทั้งเมื่อมอบหมายให้จำเลยที่ 3 ปฏิบัติหน้าที่แทนตนแล้วก็ได้ตรวจตราควบคุมดูแล จนเป็นเหตุให้จำเลยที่ 1 และ 2 ร่วมกันปลอมใบปืมและเบิกเงินไปโดยผิดระเบียบ เป็นจำนวน 29 ครั้ง ถือเป็นการประมาทเลินเล่อ จำเลยที่ 4 จึงหาพยานรับผิดชอบที่จำเลยที่ 1 และ 2 ยกยอกเงินดังกล่าวไปไม่ พินาศหาให้จำเลยทั้ง 4 ร่วมกันชดใช้เงินคืนแก่โจทก์ เป็นเงิน 327,040 บาท

คำพิพากษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา ซึ่งศาลเห็นว่าผู้บังคับบัญชามีต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยเพราะมิได้ประมาทเลินเล่อ คำพิพากษาฎีกาที่ 3656/2531²⁷ จำเลยที่ 5 คำร้องตำแหน่งรองผู้กำกับการตำรวจภูธร มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับทางการเงินของกองกำกับการตำรวจภูธร จำเลยที่ 1, 2 เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาได้ร่วมกันปลอมแปลงเอกสารในแบบรายงานการเดินทางไปราชการ ลายมือชื่อผู้กำกับการตำรวจภูธรที่สั่งให้ตำรวจไปปฏิบัติราชการที่แท้จริง และที่ถูกปลอมก็คล้ายคลึงกัน ก่อนลงนามจำเลยที่ 5 ได้ตรวจดูว่ามีลายมือชื่อผู้ช่วยสมุห์บัญชี และสมุห์บัญชีรับรองถูกต้องแล้ว ถือว่าจำเลยที่ 5 ได้ใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่มิได้ประมาทเลินเล่อ จำเลยที่ 5 จึงไม่ต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 1 และ 2

กรณีความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา ซึ่งประมาทเลินเล่อในการควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชา โดยผู้ใต้บังคับบัญชาทำเงินของทางราชการสูญหาย หรือยกยอกไป ผู้บังคับบัญชาเพียงแต่ประมาทเลินเล่อต้องรับผิดชอบทางแพ่ง ในฐานะลูกหนี้ในจำนวนเงินเท่ากับผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งทุจริต ดูจะไม่เป็นธรรมแก่ผู้บังคับบัญชา เพราะเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งทุจริตมักจะหลบหนี หรือถ้าถูกจับกุมดำเนินคดีก็ไม่มีเงินส่งคืน ภาระการชดใช้เงินคืนทั้งหมดจึงมักจะตกแก่ผู้บังคับบัญชาเท่านั้น ผู้ที่ไม่สุจริตก็ต้องรับผิดชอบชดใช้ไปตามระเบียบความรับผิดชอบของข้าราชการในทางแพ่ง ส่วนผู้บังคับบัญชาที่เห็นว่าไม่ใช่ความผิดของตนเองโดยตรง เข้าสู่คดี

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23

ก็อาจฟันผิได้บ้างตามคำพิพากษาฎีกาที่ 3656/2531 ข้างต้นนั้น

การแก้ปัญหาของต่างประเทศ หากมีผู้ร่วมกันทำละเมิดที่แยกจำนวนไม่ออก ในกฎหมายปกครองฝรั่งเศส ศาลจะแยกความรับผิดชอบของข้าราชการผู้กระทำผิดแต่ละคนเป็นรายบุคคลตามความรุนแรงของความผิดของแต่ละคน โดยคำนึงถึงตำแหน่งและหน้าที่ที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละคน ไม่มีการให้รับผิดชอบร่วมกันอย่างลูกหนี้ร่วมในความเสียหายทั้งหมด (คำพิพากษาศาลระงับการขัดกันในคดี Jeannier วันที่ 22 มีนาคม 1957) ซึ่งเป็นแนวที่มีความเป็นธรรมอย่างมาก²⁸

ปัจจุบันในประเทศไทยไม่มีองค์กรของรัฐที่มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบทางแพ่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ.2508 เห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาความรับผิดชอบทางแพ่งขึ้นคณะหนึ่ง²⁹

²⁸ สุจิน ชื่อสุวรรณ, ความรับผิดชอบละเมิดของข้าราชการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), หน้า 222

²⁹ หนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0203/13949 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2508 คณะกรรมการที่ปรึกษาความรับผิดชอบทางแพ่งของกระทรวงการคลัง ปัจจุบันประกอบด้วย

1. อธิบดี กรมบัญชีกลาง	ประธานกรรมการ
2. ผู้แทน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	กรรมการ
3. ผู้แทน สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน	กรรมการ
4. ผู้แทน สำนักงานอัยการสูงสุด	กรรมการ
5. ที่ปรึกษากฎหมายกระทรวงการคลัง	กรรมการ
6. นิติกร กรมบัญชีกลาง	
7. ผู้อำนวยการกองกฎหมายและระเบียบการคลัง กรมบัญชีกลาง	กรรมการและเลขานุการ
8. หัวหน้าฝ่ายความรับผิดชอบทางแพ่ง กองกฎหมายและระเบียบการคลัง กรมบัญชีกลาง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการฯ มีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่กระทรวงการคลังก่อนที่กระทรวงการคลังจะสั่งการในเรื่องความรับผิดชอบทางแพ่งของข้าราชการเท่านั้น คณะกรรมการฯ ดังกล่าวยืนยันว่า คนไม่มีอำนาจที่จะกำหนดให้มีการชำระหนี้ผิดแผกแตกต่างจากกฎหมายหรือคำพิพากษาของศาล โดยให้เหตุผลว่าหากมีการกำหนดให้ชำระหนี้แตกต่างไปจากกฎหมายหรือคำพิพากษาแล้วปรากฏว่าไม่สามารถเรียกให้ลูกหนี้คนใดคนหนึ่งรับผิดชอบ ความเสียหายก็จะเกิดแก่ทางราชการ ซึ่งกระทรวงการคลังต้องรับผิดชอบ³⁰

ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา³¹ ที่ให้ความเห็นว่า การดำเนินการของทางราชการดูเหมือนจะเป็นการปฏิบัติตามระเบียบ โดยจัดให้มีการฟ้องร้องต่อศาลเพื่อหนี้ทั้งหมด และถือเอาว่าการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้ตนเอง (เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเรื่องนี้) หมดภาระความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป โดยมีต้องคำนึงถึงว่าการฟ้องร้องเรียกเงินดังกล่าวจะได้ผลเพียงใด และมีต้องคำนึงว่า "ระเบียบ" ที่ปฏิบัติกันอยู่จะเหมาะสมและเป็นธรรมแก่ข้าราชการหรือไม่เพียงใด สภาพของระบบการติดตามความรับผิดชอบทางแพ่งเท่าที่ปฏิบัติอยู่เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ผู้ถูกฟ้องร้อง และชี้แจงแสดงให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบของส่วนราชการที่รักษาการ และเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ติดตามชำระหนี้จากเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลภายนอกผู้กระทำผิดอาญาด้วย

สถาบันตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของแผ่นดิน เดิมมีคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นส่วนหนึ่งของระบบการตรวจเงินแผ่นดิน มีองค์กรผู้เชี่ยวชาญที่มีอำนาจหน้าที่ทำการชี้ขาดในกรณีที่สำคัญ หรือในกรณีที่มีข้อโต้แย้งทางด้านการเงินของรัฐ แต่ปัจจุบันไม่มีกฎหมายใดๆ ให้อำนาจแก่สถาบันตรวจเงินแผ่นดินให้กระทำดังกล่าวได้ นับว่าเป็นปัญหาหนึ่งที่สมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สถาบันตรวจเงินแผ่นดินเป็นองค์กรที่มีอำนาจ

³⁰ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0514/478 ลงวันที่ 7 มกราคม 2530 เรื่องการดำเนินการตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี (กรณีนายวิชัย วิทยากุล ร้องทุกข์ว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการผ่อนใช้เงินให้แก่ทางราชการ)

³¹ บันทึกข้อสั่งเกิดของเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบการพิจารณาสั่งการของนายกรัฐมนตรี กรณีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่ 36/2529 (วารสารกฎหมายปกครอง เล่มที่ 5, 2529) หน้า 301

หน้าที่ ให้คำแนะนำแก่ฝ่ายบริหารในการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมการเงินของรัฐที่ไม่เป็นธรรมแก่ข้าราชการได้

3. ไม่มีอำนาจชี้ขาดกรณีเกิดปัญหาเกี่ยวกับการเงินของรัฐและการขาดองค์การชี้ขาดในการพิจารณาโทษทางปกครองแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบการคลัง

เมื่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจพบว่า มีการจ่ายเงินโดยฝ่าฝืนกฎหมาย หรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจชักท้วงให้หน่วยรับตรวจสอบส่งเงินคืนคลัง หรือขอคำชี้แจงเพิ่มเติมได้ หน่วยรับตรวจสอบต้องปฏิบัติตามข้อชักท้วงโดยเร็วอย่างช้าไม่เกิน 45 วัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งการชักท้วงนั้น³² หากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่าคำชี้แจงของหน่วยรับตรวจสอบยังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะล้างชักท้วงนั้นได้ ก็จะยืนยันให้หน่วยรับตรวจสอบทราบ หากหน่วยรับตรวจสอบยังเห็นว่าคำชี้แจงของตนมีเหตุผลสมควรจะล้างการชักท้วงของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ก็ดำเนินการขอให้กระทรวงการคลังวินิจฉัย และเมื่อกระทรวงการคลังได้วินิจฉัยคำชี้แจงขอล้างชักท้วงเป็นประการใด หน่วยรับตรวจสอบจะต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของกระทรวงการคลังให้เสร็จสิ้นโดยเร็วภายใน 45 วัน นับจากวันที่ได้รับผลการวินิจฉัยนั้น³³

คำวินิจฉัยของกระทรวงการคลังถือเป็นที่สุด เพราะไม่มีกฎหมายให้หน่วยรับตรวจสอบและสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินโต้แย้งได้อีก แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลได้จัดตั้งองค์กรเพื่อแก้ปัญหาด้านการเงินขึ้นองค์กรหนึ่ง ให้มีหน้าที่ตัดสินปัญหาหรือข้อโต้แย้งด้านการเงิน และควบคุมดูแลการรับจ่ายเงินของแผ่นดิน เรียกว่าคณะกรรมการประสานงานระหว่างหน่วยราชการทางการเงิน³⁴

³² ระเบียบเบิกจ่ายเงินจากคลัง พ.ศ. 2520 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2526)

ข้อ 72

³³ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 74

³⁴ คำสั่งสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0403/2121 ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2511 จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานระหว่างราชการทางการเงิน ประกอบด้วย

1. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ

เป็นประธาน

แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการประสานงานมักเป็นการชี้แนะแนวทางในลักษณะของการหลีกเลี่ยงกฎหมายมากกว่า โดยมีได้มุ่งตักเตือนหรือกำหนดมาตรการลงโทษเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นอีก ตัวอย่างเช่น

เรื่องที่ (1) กรมทางหลวงเบิกจ่ายเงินค่าซ่อมเครื่องจักรกลผลิตหมวด แทนที่จะจ่ายในหมวดค่าตอบแทน ซึ่งยังไม่ได้รับเงินประจำงวด แต่กลับไปจ่ายในหมวดรายจ่ายอื่นซึ่งได้รับเงินประจำงวดแล้ว สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมีความเห็นว่า เข้าข่ายก่อนนี้ผูกพันก่อนได้รับเงินประจำงวด เป็นการปฏิบัติไม่ชอบด้วยมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 เมื่อเรื่องเข้าที่ประชุมคณะกรรมการประสานงาน³⁵ คณะกรรมการประสานงานฯ มีมติไม่ถือเป็นการก่อนนี้ผูกพันก่อนได้รับเงินประจำงวด และผ่อนผันให้กรมทางหลวงขอล้างหักทั่วไปได้เป็นกรณีพิเศษ โดยให้กรมทางหลวงขอตกลงกับสำนักงานงบประมาณขอโอนเงินงบประมาณรายจ่ายปีปัจจุบันหมวดใดหมวดหนึ่งไปตั้งจ่ายในหมวดรายจ่ายอื่น เพื่อเบิกซดใช้คืนคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และขอโอนเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปัจจุบันไปเป็นค่าซ่อมเครื่องจักรกลและยานพาหนะได้

³⁴(ต่อ)

2. ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน	เป็นกรรมการ
3. อธิบดีกรมบัญชีกลาง	เป็นกรรมการ
4. รองอธิบดีกรมบัญชีกลาง	เป็นกรรมการ
5. รองผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน	เป็นกรรมการ
6. รองผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ	เป็นกรรมการ
7. ผู้อำนวยการกองระบบบัญชีและการคลัง กรมบัญชีกลาง	เป็นกรรมการ
8. ผู้อำนวยการกองตรวจเงินเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน	เป็นกรรมการ
9. ผู้อำนวยการกองวิชาการ สำนักงานงบประมาณ	เป็นกรรมการ และเลขานุการ

³⁵รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานระหว่างหน่วยราชการทางการเงิน ครั้งที่ 2/2534 วันที่ 5 กันยายน 2534

เรื่องที่ (2) กรมส่งเสริมการเกษตรขออนุมัติโอนงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2521 หมวดค่าใช้จ่ายจำนวน 41,474.97 บาท ไปตั้งจ่ายในหมวดค่าตอบแทนเพื่อหักล้างบัญชีค่าเช่าบ้านของข้าราชการที่จ่ายเกินวงเงินหมวดค่าตอบแทน สำนักงานงบประมาณพิจารณาแล้วเห็นว่า เนื่องจากสิ้นปีงบประมาณ 2521 แล้วจึงไม่อนุญาตให้โอนเงินงบประมาณดังกล่าวได้ ที่ประชุมคณะกรรมการประสานงาน³⁶ พิจารณาแล้วสรุปความเห็นว่าเป็นที่กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณมิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า การโอนงบประมาณรายจ่ายภายหลังสิ้นปีงบประมาณแล้วทำได้หรือไม่ แต่เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดว่าการเบิกจ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้เบิกจ่ายภายในปีงบประมาณได้นั้น เว้นแต่มีการกันเงินไว้เบิกเหลือในปี จึงน่าจะตีความว่า เมื่อสิ้นปีงบประมาณแล้วจะโอนงบประมาณรายจ่ายไม่ได้ อย่างไรก็ตาม การโอนงบประมาณรายจ่ายในกรณีเช่นนี้เป็นกรณีโอนในทางบัญชีโดยมิได้มีการจ่ายเงินจากคลังแต่อย่างใด คณะกรรมการประสานงานฯ ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากคณะรัฐมนตรี³⁶ ให้มีอำนาจวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการเงินน่าจะอนุมัติสิ่งที่เคยกระทำมาแล้ว

เรื่องที่ (3) กรมส่งเสริมการเกษตรเบิกค่าเบี้ยประชุมย้อนหลังให้แก่ผู้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ ซึ่งได้รับค่าตอบแทนในฐานะเจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุ ปชส.8 อยู่แล้ว คือ ผู้อำนวยการสถานีและหัวหน้าฝ่ายจัดรายการ ซึ่งได้ค่าตอบแทนเป็นรายเดือน แล้วยังเบิกค่าเบี้ยประชุมรายเดือนให้อีก จึงขัดต่อพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ.2504 มาตรา 4 วรรคแรก และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุม พ.ศ.2519 มาตรา 4 วรรค 2 ซึ่งกำหนดว่า กรรมการไม่รวมถึงผู้ที่ได้รับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนอื่นในหน้าที่นั้น ๆ โดยเฉพาะ และสถานีวิทยุ ปชส.8 กำหนดอัตราเบี้ยประชุมเอาเองโดยมิได้ขออนุมัติคณะรัฐมนตรี ตามข้อบัญญัติตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว แต่กรมส่งเสริมการเกษตรอ้างว่าได้รับอนุมัติจากกระทรวงการคลังแล้ว

เรื่องนี้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่า ถ้าสถานีวิทยุ ปชส.8 เบิกค่าเบี้ยประชุมก็ต้องปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมกรรมการ กรณีกรรมการซึ่งไม่ได้เข้าประชุมหรือในกรณีไม่มีการประชุมจะเบิกค่าเบี้ยประชุมไม่ได้ และกรรมการที่ได้รับค่าตอบแทนอื่นในหน้าที่นั้น ๆ แล้วไม่มีสิทธิได้รับเบี้ยประชุม แต่ถ้า

³⁶ รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานระหว่างหน่วยราชการทางการเงิน ครั้งที่ 6/2522 ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2522

ไม่ใช่งานเบิกจ่ายค่าเบี้ยประชุม เงินรายรับของสถานีวิทยุ ปชส.8 จะต้องปฏิบัติ ตามมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ.2502* สำนักงานตรวจ เงินแผ่นดินเห็นว่า เป็นการจ่ายเงินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายวิธีการงบประมาณแต่ละ คณะกรรมการประสานงาน³⁷ มีมติให้สถานีวิทยุ ปชส.8 จ่ายค่าเบี้ยประชุมโดยถือปฏิบัติ เช่นเดียวกับค่าตอบแทนคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเรียกว่า "เบี้ยกรรมการ" โดยจ่ายให้แก่กรรมการที่บริหารงานได้เป็นรายเดือนแม้ไม่มีการประชุม

ข้อตรวจพบทั้ง 3 เรื่อง เป็นข้อที่ทั้งที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน มีความเห็นว่า เป็นการปฏิบัติโดยฝ่าฝืนกฎหมายการคลัง บางรายกระทรวงการคลัง ใช้อำนาจอนุมัติไปแล้ว (ตัวอย่างที่ 3) เมื่อเข้าที่ประชุมจึงพยายามใช้มติที่ประชุม วินิจฉัยว่าเป็นเรื่องที่กระทำได้ และยังอ้างว่าได้รับมอบอำนาจจากคณะรัฐมนตรีให้ มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดได้อีกด้วย ผู้เขียนเห็นว่าในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิด กฎหมายการคลังโดยมิได้เกิดความเสียหายแก่เงินของแผ่นดิน คณะกรรมการ ประสานงานจะแก้ไขให้ดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายนั้น เป็นวิธีการที่ควรแก้ไข แต่ต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดเจน มิใช่เป็นการรับมอบอำนาจตามมติคณะ รัฐมนตรีให้กระทำได้แม้เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการคลัง และการงบประมาณ เพราะมติคณะรัฐมนตรีมีศักดิ์ต่ำกว่าพระราชบัญญัติ จะนำไปหักล้างพระราชบัญญัติมิได้

การกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบการคลัง เช่น การจ่าย เงินงบประมาณผิดหมวดจ่าย การจัดทำบัญชีและรายงานไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่ ครบถ้วน แม้ไม่เกิดความเสียหายแก่การเงินของรัฐ แต่ก็ถือว่าเป็นความบกพร่อง

*พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ.2502 มาตรา 24 บัญญัติไว้ว่า "บรรดาเงินที่ส่วนราชการได้รับเป็นกรรมสิทธิ์ ไม่ว่าจะได้รับตามกฎหมายหรือ ระเบียบข้อบังคับ หรือได้รับชำระตามอำนาจหน้าที่หรือสัญญา หรือได้จากการให้ ใช้จ่ายทรัพย์สิน หรือเก็บดอกผลจากทรัพย์สินของทางราชการ ให้ส่วนราชการนั้นนำส่ง คลังตามระเบียบหรือข้อบังคับที่รัฐมนตรีกำหนด เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดเป็นอย่าง อื่น" กฎหมายดังกล่าวมีข้อยกเว้นว่ารัฐมนตรีจะอนุญาตให้นำเงินรายรับไปใช้จ่าย โดยไม่นำส่งคลังก็ได้แต่การจ่ายเงินต้องเป็นไปตามระเบียบที่ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงการคลัง

³⁷รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ ทางการเงิน ครั้งที่ 6/2522 วันที่ 6 กรกฎาคม 2522

ต่อหน้าที่ (Faileir of Duty) ที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ระบบการควบคุม การใช้จ่ายเงินของรัฐ เมื่อไม่มีมาตรการลงโทษใด ๆ แก่ผู้ผิดวินัยทางการคลังย่อม ไม่เกิดประโยชน์ใดแก่ระบบการควบคุม เพราะผู้กระทำผิดย่อมไม่เกิดสำนึกว่าสิ่ง เหล่านั้นเป็นการกระทำผิด เนื่องจากไม่ได้รับการลงโทษใด ๆ สำหรับการกระทำ นั้น ในประเทศฝรั่งเศสนอกจากความรับผิดชอบในทางแพ่งที่จำเป็นต้องชดใช้ในกรณี ทำให้เกิดความเสียหายแก่การเงินของรัฐแล้ว ยังมีองค์กรชี้ขาดความบกพร่องและ กำหนดโทษปรับแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำผิดวินัยทางการคลัง ส่วนประเทศญี่ปุ่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินญี่ปุ่นมีอำนาจวินิจฉัยว่าบุคคลใดต้องรับผิดชอบต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากการจ่ายเงินการเก็บรักษาเงินหรือการบริหารพัสดุ ซึ่งคำวินิจฉัย ดังกล่าวไม่มีหน่วยงานใดในฝ่ายบริหารจะสั่งระงับหรือลดหย่อนได้เลย เว้นแต่จะ ได้รับความอนุมัติจากสภา Diet สิ่งเหล่านี้ทำให้สถาบันตรวจเงินแผ่นดินของประเทศ ญี่ปุ่นและฝรั่งเศส ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ไม่มีอำนาจหรือมาตรการใด ๆ ให้หน่วยรับตรวจต้องปฏิบัติตาม ข้อเสนอแนะของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในกรณีตรวจสอบ การดำเนินงาน

ตามพระราชบัญญัติการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2522 มาตรา 7 (3) กำหนดหน้าที่ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน "ตรวจสอบการรับ-จ่าย การเก็บ รักษาและการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินอื่นของหน่วยรับตรวจหรือที่อยู่ในความรับผิดชอบ ของหน่วยรับตรวจ และแสดงความเห็นว่าเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีหรือไม่ และอาจตรวจสอบการใช้จ่ายเงินและการใช้ทรัพย์สิน และแสดงความเห็นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นไปโดยประหยัด ได้ผลตามเป้า หมาย และมีผลคุ้มค่าหรือไม่"

การตรวจสอบตามมาตรานี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- 4.1 การตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีการเงิน ซึ่งรวมถึง หลักฐานการจ่ายประกอบการจัดทำบัญชีซึ่งเป็นการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือบัญชีต้องจัดทำตามคู่มือการบัญชีที่มีกฎหมายกำหนดไว้ รายจ่ายต้องเป็นราย การจ่ายที่มีกฎหมายอนุญาตให้จ่าย หลักฐานการจ่ายต้องแสดงไว้อย่างครบถ้วนและ

ถูกต้องตามระเบียบเบิกจ่าย สิ่งเหล่านี้ถ้าไม่ถูกต้องมีกฎหมายให้อำนาจแก่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินทักท้วงขอคำชี้แจงเพิ่มเติม หรือเรียกเงินที่จ่ายผิดระเบียบคืน นำส่งคลัง มีมาตรการให้หน่วยรับตรวจต้องปฏิบัติตาม หากไม่ปฏิบัติตามจะมีบทลงโทษจากกระทรวงการคลังคือ สั่งระงับการอนุมัติฎีกาเบิกจ่ายเงินไว้ก่อนจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง³⁸

4.2 การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit) หรือการตรวจสอบประสิทธิภาพ (Efficiency) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) และความประหยัด (Economy) ของการใช้จ่ายเงินและการใช้ทรัพย์สิน

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 เป็นต้นมา สำนักงานงบประมาณได้ปรับปรุงระบบการจัดทำงบประมาณจากงบประมาณแบบแสดงรายการเป็นระบบงบประมาณแบบแผนงาน - โครงการ (Planning Programming Budgeting System หรือ PPBS) ซึ่งระบบงบประมาณแบบ PPBS ต้องระบุวัตถุประสงค์ ระยะเวลาดำเนินการและผลได้เป้าหมายของการใช้จ่ายเงิน บทบาทของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในการตรวจสอบตามมาตรา 7(3) จึงสอดคล้องกับระบบการจัดทำงบประมาณแบบแสดงผลงาน การตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยรับตรวจ มุ่งตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการใช้จ่ายเงิน ดังนั้น การทักท้วงในการตรวจสอบการดำเนินงานจึงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือเป็นการไม่ประหยัด ก่อให้เกิดความสิ้นเปลือง พร้อมทั้งเสนอแนะให้หน่วยรับตรวจแก้ไขความบกพร่องนั้น ซึ่งหน่วยรับตรวจอาจจะดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะหรือไม่แก้ไขก็ได้ เพราะไม่มีมาตรการใด ๆ ให้หน่วยรับตรวจปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ รัฐบาลและรัฐสภาไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร เช่น

เรื่องที่ 1 การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณของส่วนราชการ พบว่าการบริหารงบประมาณของส่วนราชการไม่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเสนอแนะหน่วยระดับปฏิบัติคือส่วนราชการ ให้เร่งรัดการใช้จ่ายเงินตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของงานและโครงการ การขอเงินประจำงวดหน่วยระดับควบคุมหมายถึงสำนักงานงบประมาณ กระทรวงการคลัง และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

³⁸ระเบียบเบิกจ่ายเงินจากคลัง พ.ศ.2520 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม)

ควรร่วมกันกำหนดระเบียบและเงื่อนไขการใช้เงินเหลือจ่ายรวมทั้งติดตามการใช้จ่าย
เงินนอกงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ ส่วนฝ่ายนิติบัญญัติควรทบทวนหลักเกณฑ์และวิธี
การพิจารณางบประมาณหรือแบ่งกลุ่มพิจารณา เพื่อให้ส่วนราชการได้เตรียม
เอกสารและคำชี้แจงได้ถูกต้องตรงเวลา และสามารถประกาศใช้พระราชบัญญัติได้
ทันก่อนเริ่มปีงบประมาณ

เรื่องที่ 2 การตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การตลาดเพื่อ
เกษตรกร งวดปี 2532³⁹ พบว่า

- การเช่าคลังจากเอกชนเก็บนํ้า โดยเช่าจากเอกชน 9 แห่ง
ซึ่งเป็นคลังที่เช่าในสวนกลาง 4 แห่ง ในส่วนภูมิภาค 5 แห่ง อ.ต.ก. มีคลัง
ของตนเองอยู่ในส่วนภูมิภาคอีก 4 แห่ง ซึ่งมีความจุสามารถเก็บนํ้าได้เต็มที่
72,000 ตัน แต่ปรากฏว่า อ.ต.ก. นำนํ้ามาเก็บที่คลังของตนเองเฉลี่ยต่อวันเพียง
19,396.89 ตัน ส่วนที่เหลือนำไปเก็บไว้ที่คลังเช่า ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ส่วนกลาง จาก
การตรวจสอบและวิเคราะห์หาก อ.ต.ก. สามารถบริหารจัดการเก็บนํ้าโดยใช้คลัง
ของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะสามารถประหยัดค่าเช่าคลังในส่วนกลางลงได้
ถึงประมาณปีละ 12.31 ล้านบาท เนื่องจากอัตราค่าเช่าคลังในส่วนภูมิภาคต่ำกว่า
ค่าเช่าคลังในส่วนกลาง

- ไม่ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเรื่องเงินค่านํ้าและค่าเครื่องจักรที่
ได้รับการช่วยเหลือจากญี่ปุ่น จำนวน 1,082.56 ล้านบาท อ.ต.ก. ไม่ยอมส่งคืน
ให้แก่กองทุนหมุนเวียนฯ และเงินกู้กองทุนสงเคราะห์เกษตรกรครบกำหนดแล้ว จำนวน
2,447.49 ล้านบาท ไม่ยอมชำระคืนแก่กองทุนภายในกำหนด ทำให้มีค่าปรับที่
ต้องจ่ายเพิ่มขึ้นอีก จำนวน 1,119.29 ล้านบาท สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
เสนอให้ดำเนินการปรับปรุงการบริหารการจัดเก็บนํ้าในคลังในส่วนภูมิภาคมากขึ้น
ส่วนเงินกู้และเงินค่านํ้าที่ได้รับการช่วยเหลือก็ควรนำคืนกองทุนให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว

³⁹ หนังสือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ที่ ตพ 0008/5941 - 5942
ลงวันที่ 13 มิถุนายน 2534 แจ้งประธานกรรมการ อ.ต.ก. และผู้อำนวยการ
อ.ต.ก. ทราบแล้ว

ข้อตรวจพบและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการตรวจสอบการดำเนินงาน ทั้งสองเรื่อง ได้รายงานเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอรัฐสภาให้ทราบตั้งแต่วันที่ 18 มิถุนายน 2535⁴⁰ แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่ปรากฏว่าส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ ที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร โดยเฉพาะการดำเนินงานของ อ.ต.ก. มีหนี้สินสูงกว่าทรัพย์สินรวม 1,648.30 ล้านบาท⁴¹ มีลูกหนี้ค้างนานเกิน 2 ปี สูงถึง 935.57 ล้านบาท ข้อบกพร่องดังกล่าวข้างต้นอาจไม่ใช่สาเหตุโดยตรงที่ทำให้ อ.ต.ก. ประสบการขาดทุน แต่เป็นการแสดงให้เห็นถึงความไม่มีประสิทธิภาพ และไม่ประหยัดของหน่วยงานดังกล่าว ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขโดยเร็ว

ในการตรวจสอบบัญชีของ อ.ต.ก. งวดปี 2535 ข้อบกพร่องในเรื่องดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไข สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้มีหนังสือแจ้งผู้บริหารให้ทราบถึงข้อบกพร่อง และเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งแล้วเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2537⁴²

เมื่อไม่มีมาตรการเชิงบังคับให้หน่วยรับตรวจนำรายงานการตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขภายในหน่วยงานแล้ว ผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินย่อมเป็นการสูญเปล่า

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁰หนังสือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ที่ ตผ 0001/990 ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2535 เรื่องรายงานผลการปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ.2534

⁴¹งบการเงินขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกรประจำปี 2532 สิ้นสุด 30 กันยายน 2532

⁴²หนังสือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ที่ ตผ 0001/945 ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2537 เรื่องข้อสังเกตจากการตรวจสอบบัญชี